МІСІС МАКВІЛЬЯМС І БЛИСКАВКА

– ...Знаєте, добродію,– провадив містер Маквільямс далі, бо почав він не з цього,– мало є в людей таких прикрих вад, як страх перед громовицею. Здебільшого властивий він жінкам, однак можна його натрапити і в собачці, а іноді й у чоловікові. Це надзвичайно прикра вада, бо ніякий більше страх не відбира так духу людині, і побороти ту ваду не можна ані вмовляючи, ані соромлячи. Жінка, що не злякалася б самого чорта чи навіть миші, враз губиться, розкисає, навісніє, щойно вдарить грім. Аж жаль тоді бере на неї дивитися.

Так отож, як я вже сказав, мене розбудив здушений жалісний крик, що чувся хтозна-звідки:

– Мортімере! Мортімере!

Більш-менш пробуркавшись, я потемки сягнув рукою, де мала б лежати дружина, тоді питаю:

– Еванджеліно, це ти кричиш? Що таке скоїлося? Де ти?

– Я в шафці зачинилась. А ти посоромився б спати як колода, коли надворі така страшенна буря!

– Та як же я мав соромитись, коли я спав! Де ти таке бачила, Еванджеліно! Як це можна соромитись уві сні?

– Та ти, Мортімере, й не пробував – сам добре знаєш, що й не пробував!

Тоді почувся здушений плач. Гостра відповідь, що вже була в мене на язиці, враз обернулась на таке:

– Ну, вибач, любонько, не сердься, я ж нехотячи. Йди ляж та...

– Мортімере!!!

– Господи! Та що сталось, серце моє!

– Ти й досі в ліжку лежиш?

– Ну а де ж?!

– Зараз мені встань! Хоч би задля мене та дітей поберіг трохи своє життя, як уже задля себе не хочеш!

– Але ж, серденько...

– Не балакай, Мортімере. Сам же добре знаєш, що в таку громовицю нема страшнішого місця, як ліжко. Про це в усіх книжках пишеться. Отже, ні, тобі неодмінно треба лежати та навмисне своїм життям легковажити казна-нащо, аби тільки зі мною посперечатися...

– Та хай йому біс, Еванджеліно, я вже не лежу! Я вже...

(Мене урвав раптовий спалах блискавки. Моя дружина злякано вереснула, й ту ж мить оглушливо грюкнуло).

– Ну, от бач! Бачиш, що вийшло, Мортімере? Ну як таки можна в таку годину такими словами лаятись!

– Я не лаюсь! І до чого тут лайка? Воно б і без моєї лайки любісінько вдарило, й ти, Еванджеліно, сама добре знаєш – чи мусила б знати,– що як повітря наснажене електрикою, то...

– Авжеж, заведися знову сперечатись! Я просто не розумію, як ти можеш отак поводитися, знаючи, що на даху в нас нема громозводу й що твоя дружина та діти цілком у божій ласці. Ой! Що це ти робиш? Сірника світити! У таку годину? Ти що, зовсім сказився?

– А бодай тобі, що ж тут такого? Таж темно, як у поганській душі. Я не...

– Погаси! Зараз мені погаси! Чи ти нас усіх занапастити хочеш? Тобі ж відомо, що ніщо так не притягує блискавки, як світло! (Блись! Грюк! Бум-бурум-бум-бум!) О, чуєш? Тепер бачиш, що ти наробив?

– Нічого я не бачу! Нехай там сірник і притягує блискавку, але ж він її не викликає, хоч ти мені що кажи! Та й не притяг її мій сірник ані на цент. Бо як воно в мій сірник мірило, то з біса кепські там стрільці! Нуль очків з мільйона можливих, я б сказав! Та в Долімаунті б таких стрільців...

– Посоромся, Мортімере! Перед нами смерть видима, а ти в таку страшну хвилину не можеш свого гидкого язика придержати! Як ти не хочеш... Мортімере!!!

– Ну, що?

– А ти сьогодні молився на ніч?

– Та... я хотів був, а тоді почав вираховувати, скільки вийде, як тринадцять помножити на дванадцять, та й...

(Блись! Бум-бр-р-рум-бу-бум! Трах-ба-бабах!)

– Ой, пропали ж ми, пропали навіки! Ну як ти міг! У таку негоду!

– Але ж звечора не було ніякої негоди! Ані хмариночки не було! Звідки ж я міг знати, що через таку дрібничку вийде стільки гармидеру? Та й не дуже тобі личить, люба, так на мене нападатись, нібито зі мною це так-то вже часто буває! Таж не було цього, відколи через мене отой землетрус стався, ще чотири роки тому!

– Мортімере!!! Що це ти кажеш? А жовту пропасницю забув?

– Люба моя, доки ти накидатимеш мені ту жовту пропасницю! Це ж ні в які ворота не лізе! Таж і телеграми навіть до Мемфіса не можна послати прямим проводом, то невже такий дрібний мій прогріх міг позначитись аж он як далеко! Ну, нехай уже землетрус справді через мене, бо це ж недалеко було, але нехай мене кат візьме, як я маю нести вину за якусь пропасницю чорти батька зна де...

(Блись! Бум-бр-рум-бум! Бабах!)

– Ой, ой, ой! Десь ударило, я ж так і знала! Вже ми завтрашнього дня не побачимо! Ну, тішся ж тоді, Мортімере, як ми всі погинемо, що це твій язик розпусний... Мортімере!!!

– Ну що? Що таке?

– Твій голос якось так дуднить... Ти що, перед каміном стоїш?

– Атож. А що, це такий тяжкий злочин?

– Відійди! Зразу відійди! Ти, видно, таки наважився згубити нас усіх! Ти що, не знаєш, що нема кращого провідника для блискавки, як відкритий камін? А де ти тепер став?

– Та ось, біля вікна.

– Ой лишенько моє, чи ти з глузду з’їхав? Тікай звідти швидше! Малим дітям відомо, що це смерть – стояти біля вікна в громовицю. Ой чує моє серце, що вже я ранку не діждуся! Мортімере!

– Га?

– Що то там шарудить?

– Це я.

– А що ти робиш?

– Та шукаю, де в моїх штанів верх.

– Кинь! Кинь їх швидше! Ти, мабуть, навмисне хочеш надягти штани в таку годину, мовби сам добре не знаєш, що вовняні речі притягують блискавку! Це ж усі знавці кажуть! Ой горенько, мало нам тії напасті, що від природи, так тобі ще треба самому всіляко згубу на нас накликати. Ой не мугикай! Де твоя голова?

– Ти ба, а це ж яка біда?

– Мортімере, чи ж не казала я тобі сто разів, що від співу робляться атмосферні коливання, які переривають течію електричного плину, і... Ой нащо ж ти відчиняєш двері?

– Господи боже, а з цього яка шкода?

– Яка шкода? Та це ж готова смерть! Якби ти цим хоч трохи цікавився, ти б знав, що протяг затягує блискавку. Та ти ж не причинив їх! Причини як слід, та швидше, а то ми пропали. Ой, яке страхіття бути в одній хаті з божевільним у таку годину! Що ти робиш, Мортімере?!

– Нічого. Тільки воду відкрутив, хочу вмитись та руки помити, бо тут душно, як у печі.

– Чи в тебе вже зовсім глузду не лишилося? Таж блискавка стократ частіш у воду б’є, ніж у будь-що. Закрути крана! Ой лихо моє, бачу я, ніщо вже на світі нас не врятує. Мабуть... Ой, що це, Мортімере?!

– Та це картина, бодай її... Це я звалив.

– То ти біля стіни стоїш? Ну чи видано ж таку необачність! Хіба ти не чув ніколи, що стіна – то найліпший провідник для блискавки! Відійди хутчіше! І знов ти трохи не залаявся! Як уже сам гріха не боїшся, подумав би хоч, що жінка й діти в такій небезпеці! Мортімере, а ти замовив перину, як я тебе просила?

– Ні. Я забув.

– Він забув. А тепер, гляди, життям за це заплатиш. Якби оце була та перина, постелив би її серед хати, ліг на неї та й не бійся нічого. Залазь сюди, до мене! Залазь швидше, поки не наробив там іще яких дурниць погибельних!

Я спробував убгатися до шафки, але поміститись там удвох було дуже важко, а ще як причинити дверцята, то й дихати зовсім нічим. За хвильку, трохи не задихнувшись, я виліз назад. А дружина тоді гукнула:

– Мортімере, треба ж щось зробити, щоб тебе не вбило! Подай мені ту німецьку книжку, вона лежить скраю на поличці над каміном. І свічку. Та не засвічуй, дай мені сірники, я сама тут засвічу. Там у книжці щось про це пишеться.

Я знайшов книжку – зваливши вазу й ще якісь порцелянові цяцьки,– і дружина зачинилася в шафці зі свічкою. Якусь хвилину я мав спокій, а тоді вона знов озвалась:

– Мортімере, що там таке?

– Та нічого, то кішка.

– Кішка? Ой погибель наша! Спіймай її та зачини в умивальнику. Та швидше, рідненький! Адже коти повні електрики! Ні, я таки посивію за цю ніч, як жива зостанусь.

І знову почулося здушене ридання. Якби не це, я б і пальцем не ворухнув для такого дикого діла – ловити поночі кішку. Та все ж довелося мені те зробити – раз у раз перечіпаючись через стільці та інші перепони, всі тверді та з гострими ріжками. Нарешті я спіймав кицьку й зачинив у тумбі вмивальника, ще доларів на чотириста наламавши меблів та понабивавши собі ноги. А тоді з шафки почувся здушений голос:

– Тут пише, що найбезпечніше стояти на стільці посеред хати, а ніжки стільця треба ізолювати від підлоги, поставивши в склянки. (Блись! Бум! Бабах! Грюк!) Ой, ти чуєш? Хутчіше, Мортімере, поки тебе не вбило!

Я якось примудрився дістати склянки – останні чотири, бо решту перебив, поки шукав,– ізолював ніжки стільця й спитав, що робити далі.

– Тут ось пише: "Während eines Gewitters entferne man Metalle, wie z. B., Ringe, Uhren, Schlüssel, etc., von sich und halte sich auch nicht an solchen Stellen auf, wo viele Metalle beieinander liegen, oder mit anderen Körpern verbunden sind, wie an Herden, Oefen, Eisengittern u. dgl".44 Що це означає, Мортімере? Чи треба держати металеві речі при собі, чи далі від себе?

– А хто його зна... Важко сказати. Якось воно плутано звучить. У цих німецьких книжках усі поради якісь плутані. Все ж мені здається, що це речення стоїть скоріше в давальному відмінку, ну, хіба трохи домішано родового та знахідного, і гадаю, воно означає, що треба держати метал при собі.

– Мабуть, що так. Воно, як подумати, так і має бути. Адже металеві речі, розумієш, це ніби громозвід. Начепи свою пожежницьку каску, Мортімере, вона ж майже вся металева.

Я знайшов і насадив на голову каску – як на таку теплу ніч, та ще в душній кімнаті, досить важкий, недоладний і незручний головний убір. Мені навіть нічна сорочка здавалася зайва в тій духоті.

– Мортімере, треба ж і тіло якось захистити. Може, ти свою міліційну шаблю начепиш?

Я послухався.

– А тепер, Мортімере, якось ще й ноги б годилося вбезпечити. Прищебни остроги.

Я й те зробив – мовчки, насилу стримуючи роздратування.

– Мортімере, ось тут пише: "Das Gewitterläuten ist sehr gefährlich weil die Glocke selbst, Sowie der durch das Läuten veranlasste Luftzug und die Höhe des Turmes den Blitz anziehen könnten".45 Чи це означа, що небезпечно не дзвонити в церковні дзвони під громовицю?

– Авжеж, здається, що так,– якщо там дієприкметник минулого часу в називному відмінку однини, а по-моєму, так воно й є. Справді, це, мабуть, означає, що через велику височину дзвіниці та відсутність Luftzug’у дуже небезпечно (selir gefährlich) не дзвонити у дзвони під час бурі, а крім того, бачиш же, що й сама будова речення...

– Менше з тим, Мортімере, не марнуй дорогого часу на балачки. Візьми великого обіднього дзвоника, він висить у передпокої. Та швидше, рідненький, це ж порятунок. Ох, ненечко, здається, ми таки живі будемо!

Наша дачка, щоб ви знали, стоїть на вершку високого пагорба, що панує над долиною. В сусідстві є кілька ферм, найближча ярдів за триста-чотириста від нас.

Залізши на стілець, я калатав у той жахливий дзвоник хвилин сім чи вісім, коли нараз хтось розчинив знадвору віконниці, в кімнату впав яскравий промінь з ліхтаря, і чийсь хрипкий голос запитав:

– Що тут у лихої години скоїлося?!

У вікні я побачив повно облич, а на тих обличчях повно очей, що нестямно витріщились на мою нічну сорочку та вояцьке спорядження.

Я кинув дзвоника, сплигнув зі стільця, вкрай зніяковілий, і пояснив:

– Нічого не скоїлося, хлопці, просто невеличкий переполох через громовицю. Я намагався відвести блискавку.

– Яку громовицю? Яку блискавку? Чи ви, Маквільямсе, з глузду зсунулися? Ось яка ніч яснісінька, ніякої громовиці нема й не було.

Я визирнув у вікно й так здивувався, що зразу й слова не міг вимовити. Потім сказав:

– Нічого не розумію. Ми виразно бачили сполохи крізь завіси й віконниці і чули грім.

Сусіди мої один по одному попадали з реготу; двоє так і не встали, сердеги. А один з тих, що лишилися живі, зауважив:

– Шкода, що ви не здогадалися відчинити вікно та поглянути он на той вершок. То ж ви гармату чули і бачили спалахи пострілів. Опівночі

телеграма надійшла, що Гарфілда обрано президентом, ото й салютували.

– Еге ж, містере Твене,– докінчив містер Маквільямс,– як я вам уже сказав напочатку, стільки є правил, як уберегтися від громовиці, й такі вони досконалі, що я просто не годен збагнути, як це дехто примудряється попасти під блискавку.

По тих словах він узяв свого саквояжа та парасольку і вийшов, бо поїзд саме зупинився на його станції.

1880